

„ИЗГРЕВЪТ“

НА

БЯЛОТО БРАТСТВО

ПЕЕ И СВИРИ,

УЧИ И ЖИВЕЕ

24

**Библиотека
„Жумен клас“**

ИЗГРЕВЪТ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

**ПЕЕ И СВИРИ
УЧИ И ЖИВЕЕ**

**Сборник
ТОМ 24**

Спомени на съвременници и последователи на
Всемировия Учител БЕИНСА ДУНО

Събрал, подбрал, записал, съхранил и представил
Вергилий Кръстев

Библиотека "Житен клас"
София 2008

ПОСВЕЩЕНИЕ

Новий завет на Господа Нашего Исуса Христа

1. Всичките думи Господни са верни и истинни.

2. И блажен е всеки, който ги възприема и пази.

3. Неговата душа не ще бъде в лишение, защото сам Господ ще присъствува в неговото сърце.

4. Това, което Господ е казал, то е за наше спасение.

5. Неговото Слово събужда спящите духом и избавя погинващите от грях.

6. Господ говори на сърцето и дава уверение на разума за своята Истина.

7. Той изявява своята благост на душата и прави името си познато ней.

8. Господ управлява сърцето и просветлява умът.

9. Знанието Господне е светлина за душата. А мирът Господен, нейно изцеление.

10. Помни думите Господни и неговите обещания. Той ще направи своето Слово да се сбъде (сбъдне).

11. Призовавай го на всяко място и по всяко време, защото това е угодно нему.

12. Блажен е, който вярва, който се надява на Господа и който го люби. Той е син Божий.

Учителят Дънов

Пояснение:

Това посвещение лично и собственоръчно е написал Учителят Дънов на собствената си Библия на с. 817, където започва заглавната страница на Новия завет, издание Виена, 1885 г.

Поднасяме го като посвещение за „Изгревът“ том XXIV, който е за методистката, евангелска мисия в България.

Амин.

**6 октомври 2007 г., събота, София.
д-р Вергилий Кръстев**

6.2. Гаврил Илиев (8/21.11.1821-28.01/09.02.1909)

Гаврил Илиев Тодоров

Гаврил Илиев живее и работи през 19-то столетие, когато нашия страдащ и подтиснат народ под духовен гнет и политическо робство, намира сили и смелост да се надигне и противопостави на религиозните предразсъдъци и суеверия и потърси самоопределението и свободата си.

Гаврил Илиев произхожда от стар български род, в който е имало благочестиви и достойни хора. Дядо му, Тодор Илиев (роден 1774 г.) е свещеник, а баба му Дафинка Гаврилова (родена 1776 г.) е силно вярваща, умна и набожна жена. Те са имали голямо семейство, но известен е само сина им Илия (роден 1796 г.), който се оженва за Стефанка (родена 1798 г.).

Семейството на Илия и Стефанка Илиеви са живеели в гр. Берковица. Те са имали четири деца: Тодор (роден 1818 г.), Гаврил (роден 1821 г.), Магдалена (родена 1826 г.) и Елисавета (родена 1828 г.).

Гаврил Илиев е роден на 8 (по нов стил 21) ноември, 1821 г. в гр. Берковица. Бащата Илия, умира твърде рано – на 36 години (през 1832 г.), като оставя вдовица на 34 години (Стефанка) и деца: Тодор на 14 години, Гаврил на 11 години, Магдалена на 6 години и Елисавета на 4 години. При осиротялото семейство идва да живее баба Дафинка Гаврилова. Семейството живеело при голяма бедност. Гаврил растял при своята майка и баба при много лишения и недоимък. Въпреки материалните ограничения, това дете получава от своята набожна баба най-важното – стремежът да живее с вяра в Бога и в постоянна молитва. Гаврил с удоволствие придружавал баба си на църковни служби в родния си град. Той станал благочестив и вярващ младеж. Още на 10 години, Гаврил започнал да работи. Той събирал и изкарвал конете в града на паша в Балкана. Баба Дафинка му вдъхвала кураж в самотата и го учела да уповава на Бога в молитва. Тя му казвала: “Този, който е създал звездите и луната и цялата красота в природата, ще пази и тебе – малкото момче.” За търсене на поминък още на 14 годишна възраст Гаврил, заедно с брат си Тодор отишли във Враца. По-късно той се разделя с брат си и намира работа, но доста далеч от родния си дом – в Татар Пазарджик /сега Пазарджик/, като чирак на един шивач. За старанието му, нещо като заплата, жената на майстора всяка неделя му давала по няколко дребни монети. И забележете, първите спечелени пари, това бедно момче, което никога е нямало преди това свои собствени пари, е отишло и оставило в най-близката църква. Първите спечелени от него пари, то дало на Бога!

След време в Гаврил Илиев възниква желание да научи азбуката, да знае да чете и да пише. Той започнал да отделя от парите си и така необходимите му за уроци при един калугер, за книги и свещи. Заредили се усилни години на работа през деня и на учение през нощта, на таванчето, където спели всички работници. Умен и упорит, Гаврил Илиев успешно учел български език и всички предмети, въведени в първите училища в България. Един от калфите му се подиграл и изгорил книгите му, но Гаврил не се отчаял. Той сам започнал да учи турски, гръцки, френски и английски езици. Макар и закъснял за възрастта си Гаврил Илиев постоянно – шиел през деня и натрупвал знания през дългите тъмни (само на свещ) нощи. Този непосилен труд, отдалечеността му от родния му дом и най-вече мъката му по болната му и бедна майка, му е причинявало голямо страдание. Той сам е споделял преживяното от тези години и с много мъка ни разказва и една своя опитност, публикувана във в. “Зорница”.

“Било Коледа. Гаврил бил на 17 години (1838 г.). Той много добре познавал тежкото материално положение на майка си, но не можел нищо да стори за нея

(били много далеч един от друг). Тогава Гаврил Илиев купил един чувал брашно и едни товар дърва и ги занесъл на една стара и бедна вдовица. След това той се изправил на молитва към Бога и поискал и Той да промисли същото за неговата стара майка.”

Гаврил Илиев свидетелства факта, че след една година при срещата си с майка си научава, че на същата Коледа е било донесено на вратата ѝ един товар дърва и един чувал брашно и ѝ се казало, че това е от сина ѝ Гаврил!

Гаврил Илиев имал и други опитности в живота си, които си позволявал да споделя, като свидетелство на Божията промисъл и милост.

Упорството, трудолюбието и Божието благословение в живота му, стават причина Гаврил Илиев да стане известен в занаята си, но и в започналата търговия. От Татар Пазарджик той се премества в Сливен, като по-голям търговски център. Там той наел един голям хан за работилница и 200 души работници. Като виден търговец Гаврил Илиев установил контакти с Цариград и Солун. Той бил почитан със своята честност, познания и ум. В Цариград, Гаврил Илиев още разширил търговията си. Там той отсядал в хотел “Пера”, където в знак на уважение го наричали “Барон Гаврил”. През време на Кримската война (1851–1854 г.) той става доставчик на френската войска. В тези години на изключителен материален успех и влияние в обществото, посятото семенце в душата му от неговата набожна баба, растяло и се развивало. Освен това, в 1851 г. в Габрово, Гаврил Илиев става щастливия *притежател на Новия Завет, преведен от Неофит Рилски*. Този превод бил на българския западен диалект със силното влияние на самоковския говор, отпечатан през 1840 г. в гр. Смирна (Турция), претърпял шест издания с общ тираж 30,000 екземпляра. Той започнал да го чете с голяма ревност и усърдие. Гаврил посещавал гръцката църква, но тя не го задоволявала. Той жадувал за повече светлина във вярата си. Естествено надарен с богат ум, Евангелието повлияло върху живота му. Истините, които Гаврил Илиев научил от Евангелието били нещо ново за него. На усърдните му молитви за повече светлина било отговорено. Товарът на греха се смъкнал от душата му и той дошел до познанието на Исуса, като свой Спасител. Той мислел, че е сам в новата си опитност за спасение чрез вяра в Исуса Христа и веднага започнал да разпространява добрите новини сред приятели и познати. Най-първо той започнал да поучава работниците си. Той ги събирал неделен ден, четял им части от Евангелието и им го обяснявал. Тези, които го слушали, казвали, че Гаврил Илиев им дава “новото учение”. Така, чрез Словото и благовестието множество били докоснати и с радост одобрявали казаното. Но Гаврил Илиев будел и недоволство.

Духовенството се заинтересувало от Гаврил Илиев и на 25 март 1852 г. той бил заставен да се яви пред църковния съд в митрополията, начело с тогавашния гръцки владика в Сливен. Това става 5 години преди идването на първите американски методистки мисионери. В проведените разговори въпреки упреците, Гаврил Илиев изложил своята непоколебима вяра в Исуса Христа. Запитан с каква власт разпространява новото учение между народа, преди да отговори, Г. Илиев попитал: “Евангелието Слово Божие ли е или човешка измислица?” Според някои биографични източници владиката забранил на Г. Илиев занаят да говори на народа. Тогава Г. Илиев отговорил с текст от Евангелието: “Подобава да се подчиняваме на Бога, а не на човеците”. Въпреки това той бил осъден и отлъчен от православната църква. Според други източници, владиката спрял Г. Илиев в своето изложение, и вместо повече да го упреква, му казал: “Разбрах, що е в тебе станало, имай го за себе си това, което си научил, но не го казвай на други”. Обаче, още на следващия месец (на 23 април 1852 г.), Гаврил Илиев отива в Ямбол и говорил за евангелските истини, които приел от Новия Завет. Там местният даскал Георги го нападнал и го нарекъл протестантин, а той сам и не знаел що е това.

Годината 1857 е решаваща и преломна в живота на Гаврил Илиев. През май, в гр. Родосто, при арменския пастир Магардич, Гаврил Илиев научава, че действително е протестантин. Освен това той там срещнал и д-р Сайръс Хамлин – конгрешански мисионер и мисийски надзирател на Южна България. Д-р Хамлин е първият директор на американското училище в Бабек, което по-късно било наречено "Роберт Колеж".

Д-р Хамлин е бил удивен от бързото изкупуване на Неофитовия превод на Новия Завет (30,000 екземпляра) и пожелал да се запознае с населението (българите) от Северна България, но се нуждаел от придружител. Пастир Магардич представил на д-р Хамлин Гаврил Илиев, като интелигентен, любезен, енергичен и най-важното – интересуващ се от евангелската истина. Готовността на Гаврил Илиев (известният и с голямо влияние търговец) да се учи и работи за Бога, става причина да приеме и да стане преводач, придружител и прислужник на д-р Хамлин. Той владеел говоримо турски, гръцки и отчасти арменски езици, с които Г. Илиев свободно контактувал между съответните народности.

През 1857 г. Г. Илиев, отивайки в гр. Шумен на панаир по своята търговия, среща за първи път мисионерите Д-р Алберт Лонг и Уесли Претиман. Може да си представите неговото удоволствие да чуе от мисионерите за причината за тяхното присъствие и за техните задачи. С тях той споделил и своите опитности и между тях се създава едно истинско приятелство.

По-късно, през 1860 г. във Велико Търново, Гаврил Илиев разширява контактите си с **д-р Лонг**, като става негов помощник и в продължение на 2 години под негово ръководство изучава Библията. След това отива в Цариград и продължава обучението си при срещнатите там мисионери, като междуременно ликвидира търговията си в Сливен, Солун и Цариград. С взетите пари Гаврил Илиев си купува кон, кожени дисаги, напълва ги с Евангелия и тръгва да пътува и да разнася Словото. Така Гаврил Илиев става **първия библейски книгопродавец**.

От този ден, той е подложен на изключително тежки изпитания за Божието дело. Налице са лошите битови условия на поробена България. Липсват пътища, превозни средства, електричество, лоша или никаква медицинска помощ. Тук-там се срещат най-прости ханища и гостилници. По безлюдните балкани и долини със своя кон, под тежкия товар на книгите, понякога и пеш, Гаврил Илиев попадал на засади от разбойници, срещал е глутница вълци и мечки и най-страшното – понякога и неразбирането на населението. За много години той преминал от Цариград до Солун, от Солун до Видин, навлезнал във вътрешността на страната ни, пресичал девствени гори, за да намери човека и да му даде евангелските истини.

Задавали ли сте си въпроса: Колко мисионери са загинали у нас, други след година-две са се прибрали обратно в Щатите? Винаги, когато говорим за пристигането на д-р Лонг в България, споменаваме и за пътуващия с него мисионер Уесли Претиман, а за съдбата му после малко се знае. Няколко години след идването му, едно след друго умират двете му деца, които погребва във Варна, а през 1864 г. Претиман си тръгва обратно за Щатите. По-късно умира съпругата на мисионера Уанлес (в Русе, 1871 г.); загива лекарката, г-жа Чалис, съпруга на мисионера Чалис (в Свищов, 1877 г.); след една година престой в страната ни мисионера Бухтел е принуден да се замине, поради избухналата епидемия от холера.

Задайте си въпроса: Какво подтикна Гаврил Илиев, богатият и преуспяващ търговец, да се смири до придружител и прислужник на мисионер, ученик и пътуващ книгопродавец и то при условия, при които малко хора са издържали? Отговорът е само един: Любовта и предаността на Гаврил Илиев към Бога и към този изстрадал и грешен народ. Колко много идеализъм и желание е имало в него – благовестието да достигне до всеки един, че спасението от греховете е само във вярата в Господа Исуса Христа.

От потомци на Гаврил Илиев знам и ще споделя негови опитности от присъствието на Бога в живота му при тези усилни за него години на работа:

1). Гаврил Илиев пътувал обикновено сам, със своя кон, натоварен с Новия Завет на Неофит Рилски. Той се движел по тясна пътека, пресичайки Балкана. Обилен дъжд се изливал. В гората този ден не бил срещал човек. Пътеката го извела до рекичка с мостче. Поради продължителния дъжд, рекичката се била превърнала в буен поток, започнал да залива мостчето. Г. Илиев яздел коня си и достигайки до мостчето конят спрял и отказвал да продължи. Той бил на много часове от населено място. Тогава кончето без съпротива потеглило. В отговор на неговата молитва, той видял бяла човешка фигура (в гръб), която вървяла пред коня и държала юздите. Така те преминали мостчето. Фигурата, за която Г. Илиев винаги е приемал като ангел, изчезнала. Зад гръба им бумтящия поток с трясък отнесъл мостчето.

2). При друг случай, пътувайки с коня си през нощта, Гаврил Илиев разчитал да пренощува в един добре познат за него хан. Достигайки до хана, той слязъл от коня и хванал желязното мандало, за да почука на портата. В този момент съвсем ясно чул глас (не вътрешен), който със заповеднически тон му казал: "Гавриле, не буди лъва!" Тогава, макар изненадан, той оставил внимателно мандалото и се отдалечил в планината. Не след дълго откъм хана се разнесли изстрели и след това всичко потънало в тишина. На другия ден до него достигнала вестта, че в хана имало засада от разбойници, които очаквали богат търговец. Имало убити – търговеца и няколко негови хора.

На 2 октомври 1862 г., в Търново, Гаврил Илиев се оженва за **Митана Цветкова** (родена през 1840 г.). Венчавката се извършва от д-р Лонг. Двама от братята на Митана (Алески и Манол) са заточеници в Диарбекир; следващия брат, Тодор, е шивач, а най-малкият, Йордан Цветков, става евангелски проповедник.

Интересно е, че Гаврил Илиев имал връзка и достъп до Митхад паша, който по това време е бил управител на Дунавския вилает със седалище в гр. Русчук. Пашата винаги проявявал голямо уважение към Г. Илиев и с удоволствие разговарял по различни въпроси с него. Често пъти Митхад паша проявявал интерес от християнството, за което Гаврил Илиев с часове го е занимавал. Г. Илиев в тези разговори е успял да изпроси свободата на 30 младежи от гр. Свищов, попаднали в Русенския затвор и на 13 други заточеници в Диарбекир, между които и двамата братя на Митана (Алески и Манол).

Въпреки настъпилите събития – чети, въстания, избухналата Руско-турска война, през 1876 г. епископ Андрус събира всички мисионери (пастири), помощник-проповедници и поставя задачите за работа. На това първо по рода си събиране (Първо годишно събрание на българската мисия), Гаврил Илиев е ръкоположен в дяконски и презвитерски чин, а по-късно за пръв редовен методистки пастир в България, като зачисляването му става на годишната конференция в Небраска, САЩ. [Заб. До 1892 г. поради малкия брой свещенослужители в България уставът ("Дисциплината") не разрешава провеждането на годишни конференции с права за редовно зачисляване на проповедници, затова тяхното зачисляване се извършвало на годишните конференции в САЩ.]

Гаврил Илиев е изпратен в Свищов, където той и църквата са подложени на гонение от турския каймаканин (околийски началник) и партията на младите българи, които говорили, че и "протестантизмът съсипвал българската националност". Избухнали епидемии. Евангелското общество в Свищов, начело с Гаврил Илиев, въпреки това се ползвало с уважение и доверие на градското население.

По време на работата си в Свищов, Гаврил Илиев не спрял да обикаля и по други населени места, където е имало големи кланета. В тези усилни времена, той утвърждавал вярата в Бога с молитви, разговори, проповеди и материални

помощи. В 1876 г. Гаврил Илиев посетил селата Ново село (сега с. Априлци, Троянско), Кръвеник, Батошево, Гъбене, колибите пръснати из Балкана, Габрово. Той събрал богата информация за плачевното състояние на населението след потушаването на Новоселското въстание и с доклади и искания до Цариградския комитет и до д-р Лонг осигурил помощи във вид на храна, дрехи, цървули, домакински принадлежности, сечива за земеделска работа, добитък и т.н. По свой изработен план, Гаврил Илиев престоява по тези места повече от 3 месеца през зимата, и раздавал пристигащите помощи.

Обаче, тревогата му за Божието дело растяла – мисионерите си отивали, проповедниците били малко. Гаврил Илиев започнал да пише писма до Генералната конференция, до Борда на епископите за подкрепа на делото в България. За това дело – Божието дело – Гаврил Илиев бил заложил всичко, което имал и не щадял живота си и наистина той успял! Изпратени са нови мисионери. Гаврил Илиев е прехвърлен в Плевен (1874 г.), след това в Русе (1876 г.), като помощник на мисионера Флокен, оттам в Търново, Габрово и накрая в Севлиево (1879 г.). Той получил голяма популярност. Гаврил Илиев бил магнетична натура – висок, едър, хубаво говорел, имал приятен глас и с удоволствие пеел наизуст евангелските песни. Навсякъде го наричали “даскал Гаврил”.

През целия си активен период на работа, Гаврил Илиев запазва приятелските си връзки с д-р Лонг, който много го ценял. През м. юни 1863 г. д-р Лонг е преместен в Цариград, но остава на длъжността мисийски надзирател. Д-р Лонг привлича Гаврил Илиев в помощ при издаването на илюстрираното списание “Зорница”; включва го в преподавателския състав на организираното класно училище в Търново, а после в Свищов, за подготовка на младежи за Роберт Колеж в Цариград; съдействувал е на Гаврил Илиев в изпращането на младежи за учение в организираните училища из България (Свищов, Самоков, Пазарджик). През 1864 г. д-р Лонг с епископ Томсън специално посещават дома на Гаврил Илиев в Свищов, в израз на хубави чувства.

Гаврил Илиев през цялото си служение и в напреднала възраст е член на Годишната конференция. Последното му участие е през 1905 г. на 14-та Годишна конференция във Варна, когато е на 84 години!

За Гаврил Илиев пастир Цветан Цветанов пише:

“ . . . Краят на живота му приближаваше. Вярата му го крепеше. А и мъдростта, здравето разсъждение и чудесната му памет не го напускаха до последните дни на живота му. Почина след много кратко боледуване на 28 януари (9 февруари) 1909 г., на 88 години и 80 дни в Севлиево. Години, пълни често пъти със скърби и мъчнотии, но изживявани с непоколебима вяра в Господа. Годините на живота му са били **Господни години**.”

Гаврил Илиев беше наречен **баща на евангелизма** в България, като първия български евангелист.

За Евангелската методистка църква, Гаврил Илиев е първият български методистки библиейски книгопродавец и като първия български ръкоположен методистки пастир.

6.3. Родословие на Гаврил Илиев Тодоров

Връщайки се във времето, първите данни в родословието на Гаврил Илиев са твърде оскъдни и датират от края на XVIII век. Това са рождението дати на дядото и бабата на Гаврил Илиев (родителите на баща му) – свещеник Тодор Илиев (р. 1774 г.) и Дафинка Гаврилова (р. 1776 г.). Семейството на свещеник Тодор Илиев е било голямо, обаче, от децата е известен само сина им Илия (р. 1796 г.), който създава семейство в гр. Берковица, оженвайки се за Стефанка (р. 1798 г.).

Илия (бащата на Гаврил Илиев) твърде рано умира – на 36 години, през 1832 г. Той оставя своята болна и бедна съпруга Стефанка с четири невръстни

сирачета: Тодор (р. 1818 г.) на 14 години, Гаврил (р. 1822 г.) на 10 години, Магдалена (р. 1826 г.) на 6 години и Елисавета (р. 1828 г.) на 4 години. В подкрепа на майка си момчетата (Тодор и Гаврил) започват да работят и баба Дафинка се премества да живее при тях.

По-пълна информация има за самото семейство на Гаврил Илиев, като възстановяването на някои моменти е извършено по устно предадени спомени на негови потомци.

Гаврил Илиев е имал десет деца, от които само четири са създали семейства. Това са: **Манола** (1867–1929 г.) – виж статията: Манола Йордан Икономова // *Духовна обнова*, Г. VIII, бр. 10, 1929, с. 33 – **Екатерина** (1876–1951), **Дафинка** (1879–1921 г.) и **Лунка** (1883–1964 г.). Останалите деца на Г. Илиев са починали твърде рано, като бебета: **Анита** (1865 г.) и **Тодор** (1874 г.), на 21 години **Стефанка** (1863–1884) – библейски работник и **Елисавета** (1870–1891) и остават неженени **Илия** (р. 1868 г.) и **Цветан** (р. 1873 г.).

Всичките си деца Гаврил Илиев възпитава в силна вяра и упование в Бога. Той успява да им даде и добро образование, като ги изпращал да учат в американските училища и колежи, създадени от евангелските мисионери. Г. Илиев виждал голямата нужда от “работници на Божиата нива” и от задомилите му се дъщери **три от тях прави пастирски съпруги: Манола** за пастир Йордан Икономов, **Дафинка** за пастир Александър Георгиев и **Лунка** за пастир Цветан Цветанов.

От тези семейства излизат като свещенослужители **Дафинка Доганова** (виж статията за нея), пастир **Гаврил Цветанов** и пастир **Янко Иванов**. Специално богословско образование получава и **Николай Иванов**. Това са хора с безпределна вяра и любов в Исуса Христа, които са били подчинили живота си в служение на Бога. Някои от тях – Янко Иванов и Гаврил Цветанов и техните семейства, за работата им да проповядват и разпространяват благовестието са минали през гонения, затвори и лагери.

Всички потомци на Гаврил Илиев са били интелектуално издигнати личности, които през живота и дейността си са допринесли за повдигането на духовното ниво на българския народ. Между тях, освен свещенослужители, е имало лекари, юристи, финансисти, естественици, литератори, инженери и т.н. Всички те са имали високи духовни идеали.

Някои в стремежа си за повече духовна светлина са се учили и ползували от Словото, давано чрез Учителя, или са се подвизавали за различни периоди от време в Братството. Това са: **Дафинка Доганова**, **Богдан Икономов**, **Елеонора Тулешкова**, проф. д-р **Кръстю Тулешков**, **Милка Василева** и **Драгомир Василев**.

Как се създава връзката между потомците на Гаврил Илиев и Учителя?

Пастир **Йордан Икономов** е съпруг на **Манола** (дъщеря на Гаврил Илиев). През годините 1885–1887 г. в Американското научно богословско училище в Свищов, той е преподавател на Петър Дънов. Там Петър Дънов създава хубави братски взаимоотношения със съучениците си и преподавателите, от които той е обичан и уважаван.

Много трогателно Борис Николов описва срещата на Учителя със съученика си пастир Цветан Цветанов (*“Изгревът”, т. II, с. 225*).

Интересен е разказът на Цветан Цветанов за ученика в Свищов, Петър Дънов, предаден от Наталия Чакова (*“Изгревът”, т. VI, с. 53*).

В *“Изгревът”, т. V, с. 531–533* Мария Тодорова представя мнението на пастир д-р Стефан Томов и на други методистки пастири за Учителя.

През учебната 1887–1888 г., Петър Дънов е учител и проповедник в Методистката църква в с. Хотанца, Русенско. С направената препоръка от преподавателите му от Свищовското училище, пастир Йордан Икономов и пастир д-р Стефан Томов (биографията му е в *“Изгревът”*, т. V, с. 532–533), Петър Дънов получава стипендия и е приет да учи богословие в методистката семинария Дрю, гр. Медисън, щата Ню Джърси, Америка.

6.4. Паметно слово за Гаврил Илиев

На 19 юни, неделя, 10 часа сутринта ще се държи

Паметна служба и реч

за 75 годишния юбилей в свръзка с дейността на севлиевския гражданин, покойния Гаврил Илиев, Методисткия Пионер в България.

Поканват се всички. Вход свободен.

Методизмът, който е проявявал своята християнска евангелска дейност между нашите българи, датира още от преди Освобождението на България и е тясно свързан от самото си начало с едно име, името на един Българин, пръв български евангелист, пръв български Методистки Библиейски книгопродавец и пръв български Методистки ръкоположен пастир. Този българин е Гаврил Илиев. Името му е записано в историята от историка М. Дринов, записано в английската книга *The Turk* – и в една доста обемиста брошура от г. Марангозов от с. Ново село, дето е престоял доста време – поради клането и изгарянето на това село от турците. Този българин е отдавна покойник и гроба му е в гр. Севлиево, тоже отдавна забравен.

Тоя човек, **Гаврил Илиев**, който, може да се каже, става баща на евангелизма в България, е роден в гр. Берковица на 8 ноември 1821 г. От детинство под влиянието на своята набожна баба пораснал и станал благочестив и набожен младеж. С вяра и молитва е живял. Като такъв той се проявява в гр. Татар Пазарджик. Там е бил търговец-занаятчия. След това се преселва в гр. Сливен, дето разширява търговията си и става виден търговец. През това време му попада на ръка едно Евангелие. С него хранил душата си и се просвещавал. Естествено надарен с богат ум, благословен от евангелска мъдрост, Евангелието повлиява живота му. Това евангелско влияние се разпространило на широко и докоснало мнозина негови познати. Въпреки, че не се знаело между тях, що значи протестантство, все пак влиянието му се разчуло и се питали: що значи това ново учение! Духовните власти се заинтересували в него. И ето, един ден той бил заставен да се яви на църковен съд в митрополията пред тогавашния гръцки владика. От тая полемика и разпит се видяло, че Гаврил Илиев е вещ в Писанията и влиянието на Евангелието е всадило у него вярата в Бога и непоколебимо убеждение в Истината в Христа Исуса. Владиката спрял, и вместо да го упреква, казал му: “Разбрах, що е с тебе станало, имай го за себе си това, което си научил, но не казвай на други”. Това станало в 1852 година, 25 март.

След това той разширил търговията си в Цариград. През време на Кримската война той е станал доставчик на френската армия до 1854 г. Около 1857 г. той отишъл в гр. Шумен на панаира, по търговия. Там, за негово щастие, той се срещнал с мисионерите Д-р А. Л. Лонг и Притиман. По после препоръчан от Д-р Хамлин – Цариград, той се свързва тясно с Д-р Лонг. Ликвидирва с търговията си в Сливен и Цариград. Купува си свой собствен кон и мишинени дисаги. Снабдява се с Библии и Евангелия и по този начин става първия Български Евангелски Методистки Библиейски книгопродавец. За много години той е бродил със своя кон и пеш, по балкани и долини – от Цариград до Солун, от Солун до Видин и на вътре из страната, по градове и села да разнася евангелска просвета из народа ни. След като придобил ценни опитности в работата си и живота си, бива призван и ръкоположен

за пръв редовен методистки пастир.

В Ямбол, на 1863 г., е наречен протестант.

Като пастир е работил в Русе, Свищов, Търново, Габрово и много други села и градове. На много места са го зовели Даскал Гаврил. Най-последно се установява в гр. Севлиево, дето прекара останалата своя и последна пастирска дейност. Краят на живота му приближаваше. Вярата го крепеше. А и мъдростта, здравето разсъждение, чудесната му памет не го напуснаха до последните дни на живота му.

Почина в Господа на **9 февруари 1909 г.**, навършил цели 88 години и няколко месеца. Години пълни, често пъти, със скърби и мъчности, но изживени с непоколебима вяра в Господа. Годините на живота му са били **Господни години**. Погребан е в Севлиевските гробища.

Има живи свидетели за неговото благочестие, проповядване и жива вяра, както в Севлиево като многогодишен гражданин – още и от живия негов личен приятел и общественик г-н А. С. Цанов (91 годишен старец, първия инициатор и виновник за основаването на Българското Евангелско Благотворително Дружество в България).

Севлиево, юни, 1932 г.

Цв. Цветанов – Пастир на църквата